

Το μαρτύριο του Χρυσοστόμου Σμύρνης

Από Mikrasiatis

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Α' — ΑΡΙΘΜΟΣ 209 ΔΕΥΤΕΡΗ ΤΗΣ Δ.Η.Μ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ ΓΡΑΦΕΙΑ ΑΔΕΛΦΟΦΡΟΝΙΣΜΟΥ 25 ΑΡΧΙΕΠΙΤΑΚΤΗΣ ΓΕΡΑΣ. ΛΥΧΝΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 1-07 — ΤΟ ΦΥΛΑΚΟΝ ΛΕΙΤΑ 33

Η ΣΜΥΡΝΗ ΚΑΙΕΤΑΙ — Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΕΚΚΡΟΥΡΓΗΘΗ — ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΣΦΑΖΟΝΤΑΙ!

ΠΡΩΟΥΠΟΥΡΓΙΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

«Ο κ. Επισκοπός της Σμύρνης...»

Ο ΜΑΡΤΥΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΤΑ ΦΙΛΑΘΕΛΙΚΑ ΕΡΓΑ

«Η ΑΞΙΩΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ»

ΠΑΡΕΣΤΗ, Αλεξανδρία, 1892. — Η κ. Μαρία Τριγλία...»

2^α ΕΚΔΟΣΙΣ

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΑΤΟΜΙΖΕΤΑΙ

ΝΑ ΣΦΑΘΗ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ...»

Ο Εθνομάρτυρας Χρυσόστομος Καλαφάτης, γεννήθηκε στην Τριγλία της Προποντίδος τό 1867. Γονείς του Χρυσοστόμου ήσαν ο Νικόλαος Καλαφάτης και η Καλλιόπη Λεμωνίδου. Το ζεύγος απέκτησε 8 παιδιά, 4 αγόρια και 4 κορίτσια. Από τ' αγόρια επέζησαν ο πρωτότοκος Ευγένιος (γεννήθηκε τό 1865) και ο Χρυσόστομος. Τό 1884 πήγε στή Χάλκη γιά να φοιτήσει στήν Θεολογική Σχολή όπου έλαβε τά φώτα του ελληνικού πνεύματος, γιά τό οποίο έλεγε: «το ελληνικόν πνεύμα ελαξεύθη εις το μάρμαρον, εσμιλευθη εις τους θριγκούς των ναών, εχαράχθη εις τον πάπυρον, έλαμψεν εις τας δέλτους της Ιστορίας, εκράτησε τας επάλξεις του πολιτισμού, περιεσώθη διά της παραδόσεως και κρύπτεται ακόμη εις τα σπλάγχνα της γης αναμένον την σκαπάνην του αρχαιολόγου.»

Τό 1902 χειροτονήθηκε από τον Πατριάρχη Ιωακείμ Γ', μητροπολίτης Δράμας. Όταν πήγε ν' αποχαιρετίσει και ν' ασπασθεί τον Πατριάρχη, του είπε τά ακόλουθα λόγια: «Εν όλη τη καρδια και εν όλη τη διανοία θα υπηρετήσω την Εκκλησίαν και το Γένος, και η μητρα, την οποίαν αι άγιαι χείρες σου εναπέθεσαν επί της κεφαλής μου, εán πέπρωται να απολέση ποτέ την λαμπηδόνα των λίθων της, θα μεταβληθή εις ακάνθινον στέφανον μάρτυρος ιεράρχου»

Αγωνίσθηκε μέ όλες του τίς δυνάμεις γιά τό καλό των πιστών. Εκτίσε εκκλησίες, σχολεία, οργάνωσε συλλόγους, φιλανθρωπικά ιδρύματα, αλλά, πριν απ' όλα, έκτισε ελληνικές ψυχές. Ήταν πατριώτης, σήμερα οι γλύφτες των κεμαλιστών θά τόν έλεγαν ρατσιστή, ενώ προσπαθούσε πάντα νά τονώσει τό εθνικό φρόνημα των σκλαβωμένων χριστιανών. Η δραστηριότητά του ενόχλησε τήν Υψηλή Πύλη καί τόν χαρακτήρισε, – όχι εθνικιστή όπως κάνει η Νέα Τάξη Πραγμάτων του Συνασπισμού καί του ΠΑΣΟΚ – αλλά επικίνδυνο γιά τήν δημόσια τάξη. Γι' αυτό καί ανακλήθηκε από τή μητρόπολη Δράμας.

Στίς 11 Μαρτίου 1911 εξελέγη Μητροπολίτης Σμύρνης. Στήν Μητρόπολη Σμύρνης συνέχισε τό κοινωνικό του έργο κτίζοντας γηροκομεία, εκκλησίες, βιβλιοθήκες, πολιτιστικές αίθουσες θεάτρου και μουσικής, γυμναστήρια. Συνέχισε όμως καί τούς εθνικούς του αγώνες, ενώ οργάνωσε πάνδημο συλλαλητήριο γιά νά καταγγείλει τίς βιαιότητες των Βουλγάρων στήν Μακεδονία εναντίον των Ελλήνων, τήν υποστήριξη των τουρκικών αρχών πρός τήν βουλγαρική προπαγάνδα καί τίς γενικότερες καταπιέσεις της Υψηλής Πύλης εναντίον του Ελληνισμού του Οθωμανικού κράτους.

Ήταν τό 1914, τότε πού είχαν γίνει σφαγές στη **Νέα Φώκεια**, τη **Μαινεμένη**, τήν **Κρήνη**, τήν **Πέργαμο** καί σέ δεκάδες άλλα χωριά. Ο

Χρυσόστομος οργάνωσε στρατό σωτηρίας και μετέφερε τρόφιμα στους πεινασμένους, ναύλωσε καράβια για να μεταφέρει τους πρόσφυγες στα νησιά και έγραψε επιστολές στους πρόξενους των Μεγάλων Δυνάμεων και τους αρχηγούς των άλλων χριστιανικών Εκκλησιών, ώστε να ξεσηκώσει το χριστιανικό κόσμο κατά της τουρκικής θηριωδίας. Ο **Ραχμή μπέης** ο διοικητής της Σμύρνης έπνεε μένεα εναντίον του ιεράρχη, τον απειλούσε ότι θα σφάξει και τους Ρωμιούς της Σμύρνης, ενώ πέτυχε την απομάκρυνσή του από την πόλη. Ο Χρυσόστομος επέστρεψε μετά την ανακωχή του Μούδρου τον Σεπτέμβριο του 1918.

Τό 1919, όταν ο ελληνικός στρατός ελευθέρωνε τη γη της Ιωνίας και υλοποιούσε την Μεγάλη Ιδέα της ανασύστασης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ο Χρυσόστομος συνεπικουρούσε τον στρατό μας με όσα μέσα διέθετε, ενώ δεν σταματούσε, καθόλη τη διάρκεια της μικρασιατικής εκστρατείας, να γνωστοποιεί σε ξένους επισκόπους και στον πάπα τους σκοπούς της, πού ήταν κυρίως η σωτηρία των καταπιεζομένων χριστιανών: «Τόπος συγκεντρώσεως των εκλεκτών του Θεού δεν πρέπει να είναι ένα βασιλικό ανάκτορον, αλλά μία εκκλησία. Καμμία όμως άλλη εκκλησία δεν είναι ενδεδειγμένη ή η αρχαιοτάτη και ιερωτάτη της όλης υψηλίου, ο ναός της του Θεού Σοφίας, του ιδρυμένου εις την Βασιλίδα των πόλεων και ο οποίος κατά την στοιχειώδη απαίτηση πρέπει να αποδοθή εις τας χείρας της κατά την Ανατολήν χριστιανοσύνης.

Υψωνε πανταχόθεν την φωνή του ο Χρυσόστομος Σμύρνης για τη σωτηρία των κατοίκων και ο Νουρεντίν πού ανέλαβε την διοίκηση της Σμύρνης δεν τον ξέχασε. Στίς 25 Αυγούστου 1922 ο Χρυσόστομος έγραψε τό ακόλουθο γράμμα στον Λέοντα Φιλιππίδη:

«Διο εξωρίσθην και πλειστάκις υπέμεινα τά πάνδεινα ονειρευόμενος ελληνικήν και ελευθέραν την δούλην πατρίδα. Η πραγματοποίησης των ονείρων μέ εύρε παρήλικά μέν, ουχί δέ λευκότριχα. Και ιδού, επί των ημερών εμού, τον καυχώμενον ότι όπου πατώ, εκείθεν απελαύνεται ο Τούρκος, τό όνειρον, τό λαβόν σάρκα και οστά εξαφανίζεται, διαλύεται, αποσυντίθεται. Και ιδού πρό των πυλών της Σμύρνης, της ελληνικής, οι σφαγείς, Θεέ μου.

Οίον και θέαμα και άκουσμα. Εγώ να εγκαταλείψω την Σμύρνην και Μητρόπολιν μου; Ποτέ. Θα μέ κατεδίωκαν αι σκιαί του ιερού Πολυκάρπου, ως άνανδρον και του Αγίου Γρηγορίου του Ε΄ ως ανάξιον

διάδοχόν του. Θνήσκων ίσως ενισχύσω και άλλους ίνα μένουν πιστοί στό καθήκον και ποιμαίνωσι τό ποιμνιον εκτελούντες όσα κηρύττουν. Ισως, ίσως τό αίμα τό οποίον θά χύσει ο σφαγεύς... συγκλονίσει τήν ανθρωπίνην συνείδησιν, ίσως φωτίσει τόν νούν και θερμάνει τήν καρδίαν των ισχυρών της γής νά κατανοήσουν ότι ο συντριβόμενος Ελληνισμός είναι άξιος ζωής και ελευθερίας».

Τό πρωϊ της 27ης Αυγούστου 1922 βρήκε τη **Μητρόπολη της Αγίας Φωτεινής** γεμάτη πρόσφυγες. Είχαν σπεύσει νά βρουν προστασία στην εκκλησία και στόν ιεράρχη τους. Τις τελευταίες του ώρες, ο Χρυσόστομος διένειμε συσσίτια, κλινοσκεπάσματα, φάρμακα στους πληγωμένους. Βρισκόταν στο άμβωνα και μιλούσε στό πλήθος, όταν Τούρκος υπαστυνόμος, συνοδευόμενος από ένοπλο στρατιώτη, άνοιξε με τρομερό πάταγο την πύλη της εκκλησίας. Οι πρόσφυγες πάγωσαν. Ο Τούρκος πήρε τόν Δεσπότη και τόν πήγε στόν φρούραρχο. Ο φρούραρχος **Σαλήχ Ζεκί** ήταν ευγενικός μαζί του, όπως μαρτυρεί ο κλητήρας της μητρόπολης Θωμάς Βούλτσος, και αφού του υπαγόρευσε μία προκήρυξη για τούς Έλληνες της Σμύρνης, τόν άφησε νά φύγει. Τό βράδυ ήρθε πάλι ένα αυτοκίνητο στην Μητρόπολη μέ τόν ίδιο αστυνόμο και δύο στρατιώτες, όπλισμένους μέ λόγχες. Πήραν τον **Αγιο Χρυσόστομο** μαζί με τούς δημογέροντες **Τσουρουκτσόγλου** και **Κλιμάνογλου** και κατευθύνθηκαν προς τό Διοικητήριο όπου τούς περίμενε ο Νουρεντίν πασάς.

Ακολουθεί η μαρτυρία του Γάλλου ιερωμένου Εδουάρδου Σουλιέ (Soulie):

«Τό απόγευμα της 9ης Σεπτεμβρίου [νέο ημερολόγιο], τό γαλλικό προξενείο ειδοποιήθη ότι ο Έλλην μητροπολίτης Χρυσόστομος, διέτρεχε κίνδυνον και ότι θά έπρεπε νά σταλή άγημα από Γάλλους ναύτας διά νά τόν προστατεύσουν. Ο Γάλλος πρόξενος Γκραγιέ έστειλε αμέσως άγημα. Ο επί κεφαλής του αγήματος επρότεινεν εις τόν Χρυσόστομον νά τόν οδηγήσει εις τήν εκκλησία του Sacre Coeur ή εις τό γαλλικό προξενείον. Ο Χρυσόστομος δέν ανήκει εις τήν εκκλησίαν της Γαλλίας, αλλά αυτό δέν μέ εμποδίζει νά εκφράσω τόν βαθύτατον σεβασμόν προς τήν μνήμην του. Μέ ωραιότητα ψυχής ηρνήθη νά δεχθή τό προσφερόμενον καταφύγιον λέγων ότι τό καθήκον του είναι νά μείνει μαζί μέ τό ποιμνιον του.

Όταν τό γαλλικόν άγημα απεχώρησε, κατέφθασε μέ άμαξαν τούρκος αξιωματικός, συνοδευόμενος από δύο στρατιώτας καί εζήτησεν από τόν Χρυσόστομον νά τόν ακολουθήση. Ωδήγησαν τότε τόν ιεράρχην εις τά άκρα των ευρωπαϊκών συνοικιών εμπρός εις ένα κουρείον. Εκεί του εφόρεσαν άσπρην μπλούζαν καί διεδραματίσθη φρικτόν έγκλημα, από εκείνα πού είναι γεμάτη η ιστορία των μαρτύρων.

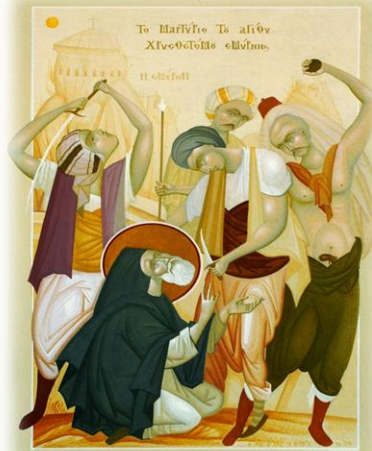
Τού εξερίζωσαν τά γένια, τόν εμαχαίρωσαν, του έκοψαν τήν μύτην καί τά αυτιά. Παρά τό πλευρό των ανδρών, έλαβαν μέρος εις τά βασανιστήρια καί αι γυναίκες. Οι παρόντες ναύται μας πάνοπλοι, ήσαν αγανακτισμένοι, έξαλλοι. Υποχρεωμένοι, όμως από τάς διαταγάς πού είχεν ο επί κεφαλής αξιωματικός, τούς απειλεί μέ περίστροφον εις τό χέρι ότι θά τούς πυροβολήση αν θελήσουν νά επέμβουν. Μετέφεραν κατόπιν τόν ιεράρχην εις τάς τουρκικάς συνοικίας όπου τόν διεμέλισαν καί τόν αφήκαν βορά εις τούς σκύλους.»

Ωσει νά μή ήρκουν τά δεινά μαρτύρια των χριστιανών της Ανατολής των στεναζόντων επί πέντε ατελείωτους αιώνας από τόν πλέον σκληρόν ζυγόν των σουλτάνων, τόν τρομερώτερον όν εγνώρισε η παγκόσμιος ιστορία, ζυγόν του αντιχρίστου εχθρού μας, ωσει μή ήρκουν οι συνολικοί εξανδραποδισμοί καί εξοντώσεις των χριστιανικών στοιχείων...

Δεινοί μας ταραττουσι φόβοι ότι μέγα παρασκευάζεται ανοσιούργημα κατά της ιστορίας καί του χριστιανισμού μέ τήν ληφθείσαν εν Παρισίοις απόφασιν των τριών υπουργών Αγγλίας, Γαλλίας καί Ιταλίας της επαναφοράς των διά θυσίας ποταμών αίματος ελευθερωθέντων λαών τών επτά εκκλησιών της Αποκαλύψεως υπό τήν σκληροτάτην καί πάλιν δουλείαν. Μή ανεχθήτε Μακαριώτατε να διαπραχθή τηλικούτο βδελυρό κατά των ελευθερωθέντων άπαξ τέκνων του Χριστού ανοσιούργημα ανασταυρώσεως καί παντελούς αυτών αφανισμού...»

«Φθάσαμε μπροστά στον Μεγάλο Στρατώνα, όπου βρισκόταν ο στρατιωτικός διοικητής, ο στρατηγός Νουρεντίν. Ο αξιωματικός που συνόδευε τον Χρυσόστομο, τον οδήγησε μπροστά στον Νουρεντίν. Σε δέκα λεπτά, και ενώ ο Χρυσόστομος κατέβαινε, βγήκε στο μπαλκόνι του κτιρίου ο Νουρεντίν πασάς, ο οποίος απευθύνθηκε στους χίλους με χίλιους πεντακόσιους μουσουλμάνους, άνδρες και γυναίκες, που βρίσκονταν στην πλατεία· τους είπε ότι τους παραδίδει, τον μητροπολίτη, προσθέτοντας χαρακτηριστικά τις φράσεις:

«Αν σας έκανε καλό, να του το ανταποδώσετε· αν σας έκανε κακό, να του κάνετε και εσείς κακό!»

Ο όχλος άρπαξε χωρίς χρονοτριβή τον μητροπολίτη και τον οδήγησε πιο πέρα, μπροστά στο κομμωτήριο του Ismail, ενός Ιταλού προστατευόμενου· εκεί σταμάτησαν και τον έντυσαν με μία άσπρη μπλούζα που πήραν από τον κομμωτή· άρχισαν αμέσως να τον χτυπούν λυσσασμένα με γροθιές και με ξύλα, και να τον φτύνουν στο πρόσωπο του τρύπησαν με μαχαιριές το σώμα· του ξερίζωσαν τη γενειάδα· του έβγαλαν τα μάτια· του έκοψαν τη μύτη και τα αυτιά.

Πρέπει να σημειώσουμε, ότι η γαλλική περίπολος παρακολουθούσε τα γεγονότα μέχρι τη σκηνή που περιγράψαμε. Οι άνδρες που την αποτελούσαν (επρόκειτο για ναύτες), είχαν βγει έξω από τα ρούχα τους, έτρεμαν χωρίς υπερβολή από την αγανάκτηση και ήθελαν να επέμβουν. Ο επικεφαλής, όμως, αξιωματικός, με το περίστροφο στο χέρι ακολουθούσε τις διαταγές που τους είχαν δοθεί και τους εμπόδιζε να κάνουν οποιαδήποτε κίνηση. Στη συνέχεια, δεν είδαμε πια το μητροπολίτη, που τον αποτελείωσαν σε μικρή απόσταση πιο πέρα. Καθώς εβάδιζα μέ την περίπολο, συναντήσαμε αυτοκίνητο, μέ δεμένο από πίσω και συρόμενο στό λιθόστρωτο τόν Τσουρουκτσόγλου, διεθунτή εφημερίδος.»

Rene Puaux – La mort de Smyrne, μαρτυρία του αυτόπτου Joseph M.

Σύμφωνα μέ τον **Χρήστο Σολομωνίδη** («Ο Σμύρνης Χρυσόστομος, Αθήνα 1971»), από τούς 459 ιερείς της επαρχίας Σμύρνης οι 347 βρήκαν οικτρό θάνατο. Ο Μητροπολίτης Μοσχονησιών, Αμβρόσιος Πλειανθίδης, επεταλώθη μαζί μέ 9 ιερείς του. Ο 46χρονος Μυτιληνιός **Μητροπολίτης**

Ζήλων, Ευθύμιος Αγριτέλης, φυλακίστηκε και μετά από σαράντα μία ολόκληρες μέρες και νύχτες φρικτών βασανιστηρίων, δίψας και αστίας, ξεψύχησε. Ο 58χρονος **Μητροπολίτης Κυδωνίων, Γρηγόριος Ωρολογάς** ετάφη ζωντανός μέ πλήθος κληρικών και λαϊκών. Ο επικεφαλής των δημίων του, τούρκος υπολοχαγός, οδηγώντας τον στον θάνατο, είχε τό θράσος νά τόν περιπαίξει, λέγοντάς του: «Ελα σου ετοιμάσα έναν όντά, νά κατοικείς όλα τά χρόνια της ζωής σου». Ο επίτροπος του Μπουτζά σουβλίστηκε, ο διάκονος του ναού Αγίας Μαρίνας Κορδελιού στραγγαλίστηκε, ιερέά στό Κοκαργιαλί τόν περιέλουσαν μέ ζεματιστό λάδι,, τόν ιερέά Νείλο του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στον Μπουρνόβα τόν τεμάχισαν ενώ τόν διάκονο Μελέτιο τόν σταύρωσαν σέ πεύκο.

«Κατά τις τελευταίες ημέρες του Σεπτεμβρίου 1922 μια ομάδα φοιτητών του International College της Σμύρνης και εγώ βρεθήκαμε φυλακισμένοι σε απαίσιο υπόγειο, σ' ένα από τα μπουντρούμια του Διοικητηρίου της Σμύρνης. Σ' αυτό ήταν ασφυκτικά στριμωγμένοι Έλληνες Χριστιανοί αιχμάλωτοι, μάλλον άνθρωποι προωρισμένοι για θάνατο. Τις βραδυνές ώρες φύλακες μ' επικεφαλής Τουρκοκρήτα παρελάμβανον θύματα που ετυφεκίζοντο.

Στις 5 το απόγευμα της τελευταίας ημέρας του θλιβερού Σεπτεμβρίου, ο Τουρκοκρής εκείνος με διέταξε να τον ακολουθήσω στην αυλή. «Είσαι δάσκαλος;» με ρωτά. «Αυτήν την τιμή είχα» του απαντώ. «Και οι άλλοι που ήσαν μαζί σου είναι φοιτητές;» -«Ναί», του λέγω. «Γρήγορα μάζεψέ τους και φέρε τους εδώ». – «Ελάτε μαζί μου έξω», λέγω στους συντρόφους μου. «Φαίνεται ότι ήρθε η ώρα μας. Εμπρός με θάρρος».

Ποια ήταν η έκπληξή μας όταν ακούσαμε τον Τουρκο-Κρητικό να λέει: «Δεν θα σας σκοτώσω, θα σας σώσω. Απόψε θα θανατωθούν όλοι όσοι είναι στο μπουντρούμι, γιατί έφεραν και άλλους που δεν έχουμε χώρο να τους στοιβάξουμε. Θα σας σώσω σήμερα, γιατί ελπίζω αυτό να με βοηθήσει να λησμονήσω μια τρομερή σκηνή που αντίκρυσαν τα μάτια μου, σκηνή στην οποία έλαβα μέρος».

Και συνέχισε «Παρακολούθησα το χάλασμα του Δεσπότη σας. Ήμουν μ' εκείνους που τον τύφλωσαν, που του βγάζαν τα μάτια και αιμόφυρτο, τον έσυραν από τα γένεια και τα μαλλιά στα σοκάκια του Τουρκομαχαλά, τον ξυλοκοπούσαν, τον έβριζαν και τον πετσόκοβαν. Βαθειά

εντύπωση μου έκανε και αξέχαστος παραμένει η στάση του. Στα μαρτύρια που τον υπέβαλαν δεν απήντα με φωνές, με παρακλήσεις, με κατάρεις.

Από καιρού σε καιρό, όταν μπορούσε, ύψωνε κάπως το δεξί του χέρι και ευλογούσε τους διώκτες του. Κάποιος πατριώτης μου αναγνωρίζει την χειρονομία της ευλογίας, μανιάζει, μανιάζει και με το τρομερό μαχαίρι του κόβει και τα δυό χέρια του Δεσπότη. Εκείνος σωριάστηκε στη ματωμένη γη με στεναγμό που φαινόταν ότι ήταν μάλλον στεναγμός ανακουφίσεως παρά πόνου.

Τόσο τον λυπήθηκα τότε που με δύο σφαίρες στο κεφάλι τον αποτελείωσα. Αυτή είναι η ιστορία μου. Τώρα που σας την είπα ελπίζω πως θα ησυχάσω. Γι' αυτό σας χάρισα τη ζωή «. «Και πού τον έθαψαν;» ρώτησαμε αγωνία. «Κανείς δεν ξέρει πού έρριξαν το κομματιασμένο του κορμί»

Ακαδημαϊκός Γεώργιος Μυλωνάς. Ακαδημία Αθηνών 1982